

Javaslat a felsőoktatás korszerűsítésére

Parlament Gödöllőn

Csupán néhány hete kapták kézhez az ország felsőoktatási intézményei a „Javaslat a felsőoktatás fejlesztésére” című vitaanyagot. A hirtelenjében megtartott kari, intézményi viták után november 4-6-án került sor a felsőoktatás alágazati ifjúsági parlamentjére, mely arra volt hivatott, hogy kidolgozza e javaslat azon formáját, melyet a minisztertanács decemberi ülése elé terjesztenek.

A téma társadalmi méreteket is meghatározó súlyát mutatja az a tény, hogy az ülés elnökségében helyet foglalt Köpeczi Béla művelődési és Váncsa Jenő mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, jelen volt dr. Kállai Lajos pénzügyminiszter-helyettes, és sok más érintett minisztérium, állami szerv magas beosztású munkatársa. Csaknem valamennyi hazai felsőoktatási intézmény — köztük a szegediek is — a legmagasabb szinten képviseltette magát a Gödöllői Agrártudományi Egyetem aulájában megtartott parlamenten. Az ülés vendégeit, résztvevőit, s a küldötteket dr. Lehoczky Pál levezető elnök, a SZOTE MSZMP bizottságának szervező titkára, a KISZ KB tagja üdvözölte, majd Köpeczi Béla művelődési miniszter terjesztette a fórum elé a felsőoktatás területi fejlesztési tervéről kidolgozott javaslatot. Beszédében a miniszter elmondta: olyan alapvető reformtervezet, amelyre szükség volna, nem készíthetett az ország gazdasági helyzetének korlátozó volta miatt. Hangzott: a pénzügyi feltételrendszer biztosításával csak rövidebb távon tudnak számolni, hosszabb távon minden a gazdasági helyzet alakulásától függ. A folyamatos változtatás tartalmi, szervezeti, személyi és gazdasági feltételeit igyekezzünk előteremteni — mondotta a miniszter, majd így zárta szavait: „Az érték és eszmerendszer kialakításának, tudatosításának a kora ez — nemcsak az általános oktatási színvonal emelésének... Azt szeretném kérni, hogy az ifjúsági parlament felelősséggel, tárgyúsággal végezze munkáját, s igérem, hogy ezt a munkát a Minisztertanács ülésén is tekintetbe vesszük, ezzel is jelezve az ügy komolyságát.”

A miniszteri nyitóbeszéd után Bihari Mihály, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője fűzött szóbeli kiegészítést a javaslat tervezetéhez, majd összegezte az eddigi viták tapasztalatait.

A KISZ Központi Bizottsága Egyetemi és Főiskolai Tanácsának állásfoglalását Szandner Iván, a KISZ KB titkára ismertette.

Ezt követte a plenáris ülés, melyen tizenhat küldött mondta el véleményét.

A *Közgazdaságtudományi Egyetem* küldötte, Horváth Gyula azt fejtegette, hogy a kiadott anyag nem reformtervezet, csupán korszerűsítés, s nem jelent előrelépést az MSZMP KB 1981 februári határozatához képest, s — mint mondotta — ez a tény az anyagot *álreform* kikiáltására teszi alkalmasná. A javaslat hibáitól róta fel, hogy *nem számol* a szükséges gazdasági reform utáni szakember-szükséglettel. Nemtetszését fejezte ki amiatt, hogy a javaslat ké-

szen készült el, s ez megnehezítette a széleskörű demokratikus vita lefolytatását. Reformjavaslatait, négy pont köré csoportosította: *autonómia, demokrácia, választhatóság és hallgatói státusz változásai* címen. Szót kért és kapott Nagy Imre, az ELTE küldötte, aki kifejtette, hogy a javaslat alkalmatlan arra a célra, amire készült, akár teljes megvalósulása esetén is, jóllehet az is jelentős lépés lenne.

Igy csupán *szimpatikus elgondolás* marad. Végül javasolta a tervezet véleményezze a parlament, s azt küldje meg a kormányának.

A plenáris ülés során felszólaltak a három legnagyobb szegedi felsőoktatási intézmény küldöttei is. Dr. Mojzes László, a *Szegedi Orvostudományi Egyetem* egyik képviselője a teljes karú egyetemek kialakításának szükségességéről, az egyetemi önállóság visszaál-

lításáról, s az egyetemi és azon kívüli kutatómunkák kapcsolatáról beszélt.

Deák Ágnes — egyike a *József Attila Tudományegyetem* küldötteinek — kifejtette: a javaslat nem felel meg azon átfogó funkcionálnak, amelyre hivatott, s bár néhány jó pontját ki kell emelni, hangsúlyozandó: „Miközben végrehajtjuk az előirányzott feladatokat, nem a felsőoktatás reformját végezzük.”

Dr. Zsiga Attila, a *Juhász Gyula Tanárképző Főiskola* képviselőjében érkezett Gödöllőre, s a pályázati rendszer korszerűsítésének szükségességéről beszélt, valamint arról, hogy a javaslatban szereplő munkához jelenleg *nincsen meg a tárgyi feltételek*.

Nagy visszhangot váltott ki Fischer György felszólalása, aki az *ELTE* képviselőjében lépett a mikrofonhoz. A magyar felsőoktatás helyzetét elemezve néhány adatot sorakoztatott fel többek között azt, hogy a 13-26 éves lakosságból a felsőoktatásban résztvevők arányát tekintve Magyarország Európában az *utolsó három ország* között van, a nemzeti jövedelem felsőoktatásra fordított hányadát nézve pedig *utolsó hazánk a fölírésen*. Az *ELTE* hallgatója beszédében az *áthallgatás, átoktatás, egyszakos képzés, nyelvoktatás, fakultáció* szükségessége mellett foglalt állást, majd befejezésül ki- mondta: az emberi tőkébe való beruházás hasznosága ugyan nehezebben átlátható, mint máshol, de nem- tünk jövője szempontjából kiemelkedő fontosságú.

A délutánig tartó plenáris ülést *szekcióülések* követték. A SZOTE küldöttei az egészségügyi intézményekkel, a JATE-sok a tudományegyetemek hallgatóival, oktatóival együtt üléseztek, a Juhász Gyula Főiskola képviselői pedig a tanárképző-tanítóképző főiskolák szekciójának hajnalig tartó munkájában vettek részt.

A második parlamenti napon előbb a szekciók ülései folytatódtak, majd a második napirendi pont tárgyalása következett, melynek témája az *1981 évi Ifjúsági Parlament Intézkedési Tervének végrehajtása* volt. Ennek ismertetésére azonban — előbbi téma nagyobb fontossága miatt — e helyütt nem térünk ki.

A harmadik, befejező napon a felsőoktatás fejlesztéséről szóló *parlamentári javaslat vitájára* került sor. Először Köpeczi Béla művelődési miniszter tartott beszédet. Az új kidolgozott javaslatra elmondotta, hogy bebizonyosodott: lelkes munkával rövid idő alatt is lehet lényegeset alkotni. Kijelentette: nem állítja, hogy mindennel egyetért, amit a javaslat tartalmaz de a jobbító szándékot tükröző hangulatot nagyra tartja.

Beszéde után a parlament megvitatta a reggel kézhez kapott többlépcsős javaslatot (egy 4 oldalas, egy 10 oldalas és egy 33 oldalas anyag mutatta a szerkesztők s a nyomdászok éjszakai sziszifuszi munkáját).

Néhány apróbb részletkérdés megvitatása után a parlament nagy szótöbbséggel *elfogadta* a szerkesztő bizottság javaslatát.

temi hallgatók is részese- sülhetnek.

Egyébként hadd jegyezzem meg, több kérdés tárgyalásánál is kitűnt, hogy a fejlesztési terv munkálataiban a Művelődési Minisztérium túlságosan magára maradt, pedig a koncepció megvalósításához feltétlenül szükségesnek látszik más érdekelt minisztériumok hathatós támogatása.

Tóth Károly: A dologhoz tartozik, hogy a Művelődési Minisztérium az 1981-ben vállalt feladatok 84%-át, szervezetlenség vagy szakmai gyengeség következtében, nem tudta megvalósítani. Ez mindenképpen politikai melléfogás. Az is tény azonban, hogy a korszerűsítési folyamat terhének nagyobb részét, aránytalanul nagyobb részét, a meggyőződésemet, miszerint a felsőoktatás fejlesztésének szövegezésében vannak olyan javaslatok, amelyeket érdemes minél előbb megvalósítani. Bizonyos mértékig, persze csalódást jelentett, hogy az intézményi viták s a parlament között nem éreztem folytonosságot: itt inkább részletkérdések megbeszélésére került sor, míg Gödöllőn a korszerűsítési tervet átfogó vitájára. Mindenesetre úgy érzem, igazán megnyugtató akkor lenne a helyzet, ha elkészült volna egy konkrét intézkedési terv. Ennek hiányában a parlament csak célmeghatározásokat adhatott, amelyek hitele egyelőre a bizalomtól függ. Úgy látom, hogy bizonyos dolgokat meg fognak itt csinálni, de hogy alapvető változásokat sikerül-e elérni, az kérdéses.

— *Még az előző kérdést fenntartva: milyen benyomása lehetett a küldötteknek a tanácskozás légköréről?*

Tóth Károly: Ha úgy vélekedem, hogy a parlament nagyszerű volt, és ha úgy, hogy kiábrándító, akkor mindkét esetben igazam van. Érezhetően óriási várakozás előzte meg a tanácskozást, s az intézmények többsége alaposan felkészült a vitára. Természetesen csalódást okozott a parlament első időszaka, amikor kiderült — s a hozzászólók által megfogalmazódott —, hogy, sajnos, főlegesen itt reformról beszélni, hiszen távlati fejlesztésről lehet szó csupán. Ez nem felelt meg az előzetes elképzeléseknek, így a várakozás továbbra is él.

— *Ezek az elvárások vajon jogosak-e?*

Tóth Károly: Felsőoktatásunk helyzete az európai országokéhoz viszonyítva rossz, a reform igénye tehát mindenképpen jogos és valóságos.

— *A pedagógusképzés tekintetében biztat-e jobb jövővel a tervezet?*

Tóth Károly: A tervezet reális elképzelést ad arra vonatkozóan, hogy a pedagógusok helyzetét meg kell változtatni. Ez szerintem anyagi megbecsülés kérdése. Mindenesetre a felsőoktatás e részproblémájának megoldására nagyobb esély van, mint a tervezet egészének megvalósítására.

— *S a hallgatói jogviszony változik-e?*

Szabó Enikő: Ennek átfogó rendezésére csak 1985-ben kerül sor, addig csupán bizonyos részletkérdésekben várható valamilyen fejlemény. Jelenleg az egyetlen előrelépés az, hogy gyermekgondozási segélyben a közeljövőtől kezdve az egye-

temi hallgatók is részese- sülhetnek.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

BELÁNYI GYÖRGY

Megmértünk és...

November 4-6. között Gödöllőn országos alágazati ifjúsági parlamentre került sor, melynek fő feladata a *felsőoktatás távlati fejlesztési tervének* megvitatása volt. Három napon keresztül szinte a szó szoros értelmében éjjel-nappal folyt a vita egy olyan kérdérről, melynél aligha lehet fontosabb bármilyen számunkra: *milyen irányban fejlődjen tovább az egyetemi-főiskolai képzés, milyen szerepet töltsön be a jövőben a felsőoktatás szocialista társadalmunkban.*

1981 februárjában született meg a Politikai Bizottság határozata, s azóta több mint 150 intézmény, bizottság, társadalmi szervezet mondott véleményt a fejlesztési koncepcióról — köztük a mi főiskolánk hallgatói is. Hogy *mi volt az „útravaló”,* amit intézményünk öt küldötte Gödöllőre magával vihetett? *Hadd szóljak erről részletesebben.*

Más a nyáron látni lehetett, hogy a tervezett országos vitájára *kevés idő* marad. Szeptember előtt egyszerűen nem volt „mit” megvitatni. Nem vonom kétségbe tehát azok igazát, akik azt mondják, egyetlen hónap alatt 1500 hallgató nem tud tanulmányozni és véleményezni egy 59 oldalas előterjesztést, különösen azért nem, mert összesen 60 példányt kaptunk s gondolom, szőlőszedés közben kevesen törték a fejüket a felsőoktatás fejlesztésének kérdésein. Ezek mentségek ugyan, de senki nem mentenek.

A KISZ-bizottság vállalja az elmarasztalást, hogy a hallgatói fórum előkészítése *célratoróbb* lehetett volna. A pontosság kedvéért kell megjegyezni, hogy az írásos javaslatot minden alapszervezeti titkár megkapta, titkári értekezleten külön felhívtuk figyelmüket a fórumra, plakátokon megjelent a fejlesztési terv rövidített változata, a fórumra pedig több mint 150 névre szóló meghívót küldtünk, a KISZ-titkároknak, tanulmányi csoportvezetőknek. A kollégiumi stúdiók több alkalommal is tájékoztattak a fórumról.

Nem hiszem, hogy lenne valaki, aki tájékoztatás hiányával magyarázná, hogy a *fórumon végül 25-en* jelentek meg, vagyis *minden 60 főiskolás közül 1 érezte szükségét*, hogy egyáltalán halljon arról, ami az „utánunk jövő” ezreinek életét, tanulmányait meghatározza. Nem tartom valószínűnek, hogy 1450-en tökéletesen elégedettek lennének mindazzal, amely birtokában generációk felnevelésén kell fáradozniuk. Nem „panasznapot” akartunk tartani október 25-én; olyan tanácskozást hívtunk össze, melyen felelősséggel, okos gondolatokkal hozzátelhetünk valamit a „nagy egészhez”, egy húszéves tervezethez.

Nem így történt — és ez nem csak a fórumot minősítette. Hisz nem ez volt az első (és valószínűleg nem is az utolsó) alkalom, hogy a változtatás igénye, a jobbító szándék teljes közönybe ütközött. Nem tudom, nem nagyon bízik benne, *lenne-e olyan kérdés melyre mind az 1500-an* — csak egy fejbólintás erejéig — reagálnánk. Teszik mindezt olyanok, akik soha nem látták történelmi felelősséget vállalnak társadalmunk jövőjéért. Már ahhoz is bátorság kell, hogy végiggondoljuk, miként teljesíti majd küldetését a ma nemzedéke.

Mindenki érzi, tudja, hogy a pedagógusok jelenleg nem részesülnek olyan megbecsülésben, amelyet társadalmi szerepük indokolna. Hiszek abban, hamarosan gyökeresen megváltozik mindez. De addig sem sirathatjuk nap mint nap önmagunkat, sértődötten és süketen távol a világtól. Nem tisztességes dolog bírálni, kritizálni örökké, miközben mi magunk a kisujjunkat sem mozdítjuk...

„Békeviselt nemzedék” vagyunk — örülünk neki. Egyszerűen nem hiszünk szüleinknek, mikor saját fiatalságukról beszélnek — annival jobb ma nekünk. Békében és jólétben élünk, de tennivalónk és felelősségünk nem kevesebb, mint szüleinknek volt. *Megteszünk-e minden időnk telhetőt önmagunk, a jövő nemzedéke érdekében?*

Szembe kell néznünk időnként önmagunkkal, s ha az elénk tartott tükör netán torzképet mutat, ne a tükröt törjük össze. Tudomásul kell vennünk, hogy hallgatással, lemondó közlegyintéssel nem csak a többiek, saját magunkat is cserbenhagyjuk...

Nagy, fontos feladatokat várnak ránk. Hiszek abban, hogy e főiskola diákjában sokkal több akarat és erő van, mint amit a közelmúltban mutatott. Hiszen most is születnek megyei, országos sikerek — de ez az elenyésző kisebbségnek köszönhető. Oszintén bízik abban, hogy képesek vagyunk jobban dolgozni a tanulás, a tudományos diákköri-, a mozgalmi munka, a sport, a közművelődés területén. Ha szellemi képességeink ehhez adóttak, a többi csak akarat kérdése.

Közös akarattal, közös felelősségvállalással nagy utat járhatunk be. És talán nem kell többször ilyen gondolatokat közreadnom — egy országos ifjúsági parlament ürügyén, ahol mi is megmértünk, és könnyűnek találtattunk...

TÓTH KÁROLY
a JGYTF KISZ-bizottságának titkára

Sok kis lépés hová megy?

A gödöllői parlament három szegedi küldöttét sikerült meginterjúvolni hamarjában. Deák Ágnes a JATE képviselőjében vett részt a tanácskozáson, Tóth Károly mint a Tanárképző Főiskola KISZ-titkára és Szabó Enikő mint a Tanárképző Főiskola KISZ-bizottságának közművelődési felelőse. Friss benyomásaikról velük beszélgettünk munkatársunk.

— *A két füzet intézményi vitáját követően nyilvánvalóan kalakult mindnyájatokban valamilyen előzetes várakozás. Vajon a gödöllői parlament igazolta-e ezt, vagy pedig csalódást okozott?*

Deák Ágnes: Előzetes várakozásomat igazolta a parlament, legalábbis annyiban, hogy megerősítette a meggyőződésemet, miszerint a felsőoktatás fejlesztésének szövegezésében vannak olyan javaslatok, amelyeket érdemes minél előbb megvalósítani. Bizonyos mértékig, persze csalódást jelentett, hogy az intézményi viták s a parlament között nem éreztem folytonosságot: itt inkább részletkérdések megbeszélésére került sor, míg Gödöllőn a korszerűsítési tervet átfogó vitájára. Mindenesetre úgy érzem, igazán megnyugtató akkor lenne a helyzet, ha elkészült volna egy konkrét intézkedési terv. Ennek hiányában a parlament csak célmeghatározásokat adhatott, amelyek hitele egyelőre a bizalomtól függ. Úgy látom, hogy bizonyos dolgokat meg fognak itt csinálni, de hogy alapvető változásokat sikerül-e elérni, az kérdéses.

— *Még az előző kérdést fenntartva: milyen benyomása lehetett a küldötteknek a tanácskozás légköréről?*

Tóth Károly: Ha úgy vélekedem, hogy a parlament nagyszerű volt, és ha úgy, hogy kiábrándító, akkor mindkét esetben igazam van. Érezhetően óriási várakozás előzte meg a tanácskozást, s az intézmények többsége alaposan felkészült a vitára. Természetesen csalódást okozott a parlament első időszaka, amikor kiderült — s a hozzászólók által megfogalmazódott —, hogy, sajnos, főlegesen itt reformról beszélni, hiszen távlati fejlesztésről lehet szó csupán. Ez nem felelt meg az előzetes elképzeléseknek, így a várakozás továbbra is él.

— *Ezek az elvárások vajon jogosak-e?*

Tóth Károly: Felsőoktatásunk helyzete az európai országokéhoz viszonyítva rossz, a reform igénye tehát mindenképpen jogos és valóságos.

— *A pedagógusképzés tekintetében biztat-e jobb jövővel a tervezet?*

Tóth Károly: A tervezet reális elképzelést ad arra vonatkozóan, hogy a pedagógusok helyzetét meg kell változtatni. Ez szerintem anyagi megbecsülés kérdése. Mindenesetre a felsőoktatás e részproblémájának megoldására nagyobb esély van, mint a tervezet egészének megvalósítására.

— *S a hallgatói jogviszony változik-e?*

Szabó Enikő: Ennek átfogó rendezésére csak 1985-ben kerül sor, addig csupán bizonyos részletkérdésekben várható valamilyen fejlemény. Jelenleg az egyetlen előrelépés az, hogy gyermekgondozási segélyben a közeljövőtől kezdve az egye-

temi hallgatók is részese- sülhetnek.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

BELÁNYI GYÖRGY